

Energieffektivisering genom samhällsplanering: inte enbart ett storstadsfenomen

Samhällsplanering är ett kraftfullt verktyg för energieffektivisering. Även i regioner utanför de större befolknings- och tillväxtområdena kan genomtänkt stadsutveckling genom fysisk planering bidra till att minska såväl biltrafikens som bebyggelsens energianvändning och utsläpp. Inom ramen för detta projekt, som stötts av E2B2, har forskare studerat och även medverkat i planeringsprocesser i Dalarna.

Energieffektivisering genom samhällsplanering

Samhällsplanering är en både viktig och användbar metod för energieffektivisering. En mer energi- och klimatsmart stadsstruktur, med väl övervägd lokalisering av bebyggelse och målpunkter, kan innebära kraftiga minskningar av biltrafikens och bebyggelsens energianvändning och koldioxidutsläpp. Samhällsplaneringens effektiviseringspotential bedöms uppgå till 20 procent.

Samtidigt finns det betydande skillnader mellan landets större tillväxtområden och de regioner där förändringstakten är lägre. Detta påverkar självklart förutsättningarna för samhällsplanering och fysisk planering som verktyg för energieffektivisering och minskad klimatpåverkan.

Bra verktyg även för mindre städer och regioner

I detta projekt studeras möjligheterna att bättre integrera och stärka energiperspektivet i planeringen i en region som ligger utanför tillväxtområdena. Ytterligare ett övergripande mål är att rusta glesa regioner för ett framtida lågenergisamhälle med liten klimatpåverkan.

Arbetet har skett i nära samverkan med regionförbund, kommuner och byggsektor i Dalarna. Forskningen har bedrivits dels genom att följa och studera aktörernas

Viktiga resultat

- Samhällsplanering är en gångbar metod för energieffektivisering. Genom att planera städer och samhällen på ett mer genomtänkt sätt bedöms det vara möjligt att sänka energiförbrukningen med uppemot 20 procent.
- Lokalisering av bebyggelse kan ha en högst påtaglig inverkan på transportrelaterad energianvändning. Lokaliseringen får också, liksom bebyggelsetypen, betydelse för valet av uppvärmningsform.
- Att samhällsplanera för energieffektivisering är inte bara möjligt i stora städer. Detta verktyg fungerar även i mindre städer i perifera regioner utanför de större tillväxtområdena.
- Det krävs en strukturerad metodik, så att energiperspektivet verkligen integreras i planeringen, för att skapa förutsättningar för energieffektiva byggda miljöer. Med god planering ökar även den strategiska kapaciteten för att hantera framtida utmaningar.
- Samverkan mellan kommuner i planeringsfrågor hjälper till att skapa samsyn kring rumslig utveckling och infrastruktur. Dessutom gör samarbete gott för kommunernas institutionella kapacitet och kompetensspridning.

planeringsarbete, dels genom aktionsforskning direkt i aktörernas pågående planeringsprocesser. Analyserna visar att fysisk planering kan vara ett kraftfullt verktyg för att nå en hållbar utveckling även i mindre städer i perifera regioner. Det saknas emellertid inte utmaningar i användningen av planering på vägen mot en energi- och klimatomställning. Hit hör att mobilisera kompetens och beslutsförmåga, att skapa kontinuitet i arbetet och att undvika strukturella inlåsningar.

Viktigt med fortsatt arbete

Ansatzerna och projektets försök har mottagits väl av de deltagande aktörerna. Fast i och med att det handlar om långsiktiga samhälleliga förändringar krävs fortsatta insatser, bortom detta tvååriga projekt, för att följa upp och

se vilka effekter som utvecklade processer och strategier får.

Forskningsresultaten är inte specifika för Dalarna. De bedöms kunna överföras till flertalet regioner och kommuner i landet – de är även gångbara i ett EU-perspektiv.

Fullständig rapport

Rapporten "Den uthålliga regionen - Energifrågans hantering i samhällsplanering utanför större tillväxtområden" kan laddas ner utan kostnad på www.e2b2.se

Rapportens författare

Tony Svensson, Ulf Ranhagen, Maria Håkansson, Carolina Isaksson, Johan Håkansson, Xiaoyun Zhao och Mengjie Han.

Utförare

Kungliga Tekniska Högskolan och Högskolan Dalarna i samverkan med Region Dalarna, kommunerna i Borlänge, Falun, Mora och Sandviken, Borlänge Energi, Falu Energi & Vatten, Sweco samt ByggDialog Dalarna.

Samfinansiärer

Region Dalarna, Borlänge kommun, Falu kommun, Mora kommun, Sandvikens kommun, Borlänge Energi, Falu Energi & Vatten, Sweco samt ByggDialog Dalarna.

I forskningsprogrammet E2B2 arbetar forskare och olika samhällsaktörer tillsammans för att utveckla samhällets byggande och boende och effektivisera energianvändningen. E2B2 pågår mellan åren 2013–2017 och är ett samverkansprogram mellan Energimyndigheten och IQ Samhällsbyggnad.